

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 20.7.2021
SWD(2021) 716 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

**2021 års rapport om rättsstatsprincipen
Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien**

Följedokument till

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH
REGIONKOMMITTÉN**

**2021 års rapport om rättsstatsprincipen
Rättsstatssituationen i EU**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

SAMMANFATTNING

Det italienska rättssystemet fortsätter att genomgå ett antal reformer för att förbättra dess kvalitet och effektivitet, däribland lagförslag för att anpassa de civilrättsliga och straffrättsliga förfarandena, vilka fortfarande diskuteras av parlamentet. Digitaliseringen av rättssystemet fortsätter att utvecklas. De mänskliga resurserna har förstärkts, och det finns planer på att utöka dem ytterligare. Dessa åtgärder är särskilt viktiga för att hantera begränsningarna när det gäller rättssystemets effektivitet, däribland eftersläpningar och utdragna förfaranden. Lagförslaget om domstolsrådet och andra aspekter av rättssystemet, vars syfte är att förstärka domstolsväsendets oberoende, diskuteras fortfarande i parlamentet. En viktig del av lagförslaget är att ändra förfarandet för utnämning av ledamöter till rådet. Dessa reformer måste utgå från Europarådets rekommendationer.

Italien fortsätter att förstärka sin lagstiftningsram för att bekämpa korruption och korruptionsrelaterad brottslighet. Samarbetet, specialiseringen och resurserna till utredare och åklagare som arbetar med korruption och korruptionsrelaterad brottslighet anses generellt vara tillräckliga för att bekämpa korruption, inklusive korruption på hög nivå. Brist på resurser, begränsad erfarenhet och avsaknad av juridisk expertis påverkar de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att utreda och lagföra tagande och givande av muta i utlandet. En långsam målgenomströmning, särskilt på överklagandenivå, fortsätter att utgöra ett hinder i kampen mot korruption, och omfattande reformer för att anpassa de straffrättsliga förfarandena behandlas fortfarande av parlamentet. Flera lagstiftningsförslag och ändringsförslag för att förstärka de förebyggande åtgärderna mot korruption behandlas fortfarande, bland annat när det gäller intressekonflikter, lobbyverksamhet och förekomsten av "svängdörrar". Covid-19-pandemin medförde en betydande ökning av risken för korruption och korruptionsrelaterad brottslighet med syftet att infiltrera Italiens lagliga ekonomi.

Italien har en stark lagstiftningsram för reglering av mediesektorn och en oberoende och effektiv medietillsynsmyndighet med goda resurser. Italiens planerade reform av lagstiftningen om förtal behandlas fortfarande av parlamentet, och de italienska mediernas politiska oberoende är fortfarande ett orosmoment, i synnerhet inom den audiovisuella sektorn. De återhämtningspaket som infördes av regeringen 2020 för att motverka de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin omfattade vissa mediespecifika åtgärder. Fysiska attacker och dödshot mot journalister, såväl som andra former av trakasserier, är fortfarande ett problem.

När det gäller kontroller och motvikter tillämpas undantagsordningen i samband med covid-19-pandemin fortfarande, men regeringen håller på att anta åtgärder för att minska restriktionerna stegvis. Diskussioner pågår angående ett nytt förslag om att förstärka parlamentets roll under nödsituationer. Användningen av offentliga samråd och regelbundna konsekvensbedömningar i efterhand har förbättrats en aning, men de tillämpas fortfarande inte systematiskt. Ett lagförslag om inrättande av en oberoende institution för mänskliga rättigheter utreds för närvarande i parlamentet. Vissa framsteg har rapporterats när det gäller lagstiftningen om organisationer i civilsamhället som arbetar med flyktingar, däribland bestämmelser som reglerar verksamheten för organisationer som utför sök- och räddningsinsatser till havs, men farhågor kvarstår kring den övergripande migrationshanteringen i EU.

I. DOMSTOLSVÄSENDE

Domstolsväsendets uppbyggnad¹ beskrivs i konstitutionen, som föreskriver att systemet ska vara oberoende och autonomt². Konstitutionsdomstolen fattar beslut i tvister angående lagstiftningens författningsenlighet³. De allmänna domstolarna har behörighet att pröva civilrättsliga och straffrättsliga ärenden och är organiserade i tre instanser. Den första instansen består av fredsdomstolar, allmänna domstolar och ungdomsdomstolar. Den andra och tredje instansen utgörs av appellationsdomstolarna respektive kassationsdomstolen. Förvaltningsrätten är organiserad i domstolar i första instans och domstolar i andra instans. Behörigheten i räkenskapsmål utövas av revisionsrätten (med regionala och centrala kamrar). I skattemål är de ansvariga domstolarna skattedomstolar i första och andra instans och kassationsdomstolen på den högsta nivån. Åklagarmyndighetens struktur⁴ speglar domstolarnas. Italien är deltagande part i Europeiska åklagarmyndigheten. Enligt principen om domstolars enighet är både ordinarie domare och allmänna åklagare magistratsdomare, som har en gemensam karriärstruktur och styrs av domstolsrådet (Consiglio Superiore della Magistratura, CSM). Magistratsdomare som dömer i förvaltnings-, räkenskaps- och skattemål har sina egna självreglerande organ. Det nationella advokatrådet är ett oberoende och självstyrande organ som har inrättats genom lag.

Oberoende

Domstolsväsendets oberoende i Italien upplevs fortfarande vara lågt. Trots en mindre ökning sedan förra året anser bara 34 % av allmänheten att oberoendet är ”ganska eller mycket bra”. Bland företagen märks en ny minskning som bekräftar den nedåtgående trenden under de senaste två åren. I dagsläget anser endast 29 % att domstolsväsendets oberoende är ”ganska eller mycket bra”⁵. Under de senaste fem åren har uppfattningen om domstolsväsendets oberoende legat kvar på en låg nivå.

Lagförslaget om hantering av de utmaningar som domstolsrådet står inför, däribland utnämningsförfarandet för rådets ledamöter, diskuteras fortfarande i parlamentet. Domstolsrådet ställdes inför flera stora utmaningar angående ledamöternas representativitet och öppenheten i förfarandena för utnämning till höga ämbeten inom domstolsväsendet⁶. Syftet med det lagförslag som lämnades av regeringen i augusti 2020 är att säkerställa att

¹ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 2.

² Den italienska konstitutionen, artiklarna 104 och 107. Både domare och åklagare är, som medlemmar av domstolsväsendet, oberoende av andra konstitutionella befogenheter.

³ Konstitutionsdomstolen fattar även beslut om konflikter i samband med fördelningen av statliga befogenheter och de befogenheter som tilldelas till staten och regionerna, och mellan regionerna, och om anklagelser mot republikens president.

⁴ När det gäller organiserad brottslighet och andra grova brott utförs åklagarfunktionerna av maffiabekämpande direktorat för varje distrikt.

⁵ Figurerna 48 och 50, Resultattavlan för rättsskipningen i EU 2021. Graden av upplevt oberoende hos domstolsväsendet kategoriseras enligt följande: mycket låg (mindre än 30 % av de tillfrågade anser att rättsväsendets oberoende är ganska bra eller mycket bra), låg (30–39 %), genomsnittlig (40–59 %), hög (60–75 %), mycket hög (mer än 75 %).

⁶ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i Italien, s. 3 och 4. Lagförslag AC 2681, godkänt av ministerrådet den 7 augusti 2020. Ytterligare integritetsproblem har nyligen rapporterats av media och utreds nu av olika åklagarmyndigheter.

domstolsrådets ledamöter är oberoende⁷ gentemot yrkesorganisationerna, däribland genom att ändra reglerna för utnämning av ledamöter och genom att förstärka mångfalden bland ledamöterna. Lagförslaget syftar även till att skapa en tydligare gräns mellan rättsliga och politiska funktioner⁸. I april 2021 utfärdade domstolsrådet flera yttranden⁹ om lagförslaget med noteringar om positiva delar (t.ex. domarämbetenas organisation¹⁰, däribland åklagarmyndigheten, den större öppenheten i förfarandet för utnämning till högre tjänster¹¹ och vissa av reglerna angående förfarandet för yrkesmässig utvärdering av domare¹²). Domstolsrådet väckte även vissa farhågor, främst angående valsystemet, där rådet betonade risken för marginalisering av minoriteter, justitieministeriets befogenhet att inrätta valkollegier skönsmässigt före valet och risken för minskad mångfald bland rådets ledamöter¹³. När det gäller det disciplinära systemet noterade domstolsrådet risken för otydlighet i de nya disciplinbrotten¹⁴. Den 26 mars 2021 antog Greco¹⁵ sin andra efterlevnadsrapport, i vilken domarnas direkta deltagande i politiken diskuterades. Trots de framsteg som uppnått genom lagförslaget bedömdes rekommendationerna endast ha genomförts delvis eftersom lagförslaget ännu inte hade antagits¹⁶. Nya riktlinjer för rättsväsendet¹⁷ presenterades för parlamentet av justitieministern¹⁸ i mars 2021. Det är viktigt att dessa reformer utgår från Europarådets rekommendationer angående domstolsrådet, däribland utnämningen av ledamöter¹⁹, och domarnas ställning, karriär, ansvar och disciplinsystem²⁰. Italien samarbetar med Europarådet i detta avseende.

⁷ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 3, där integritetsproblemen förklaras. Ytterligare integritetsproblem har nyligen rapporterats av media och utreds nu av olika åklagarmyndigheter.

⁸ Syftet med lagförslaget är att undvika intressekonflikter och förstärka domstolsväsendets oberoende genom att begränsa magistratsdomarnas deltagande i den politiska verksamheten. Se Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången, rekommendation x.

⁹ Sex yttranden utfärdades av CSM från den 21 till 29 april 2021 på begäran av justitieministeriet i enlighet med artikel 10 i lag nr 195 av den 24 mars 1958.

¹⁰ Yttrande från CSM av den 21 april 2021 (om domarämbeten).

¹¹ Yttrande från CSM av den 29 april 2021 (om ledande positioner på hög och medelhög nivå).

¹² Yttrande från CSM av den 29 april 2021 (om utnämningen av ledamöter till domstolsrådet).

¹³ Marginaliseringen av minoritetsgrupper beror främst på majoritetssystemen. Justitieministern skulle fatta beslut tre månader före valet om hur de territoriella kollegierna skulle inrättas, vilket skulle kunna medföra en risk för domstolarnas oberoende. När det gäller mångfald fastställs i artikel 104 i konstitutionen att rådets ledamöter ska väljas av alla magistratsdomare hörande till alla kategorier, medan lagförslaget skulle begränsa denna möjlighet.

¹⁴ Yttrande från CSM av den 21 april 2021 (om disciplinärenden och CSM:s funktion).

¹⁵ Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången, rekommendation x. Se även CSM:s yttrande av den 21 april 2021.

¹⁶ I den ovannämnda rapporten konstateras att ett lagförslag har utarbetats med föreskrifter om strängare reglering för att begränsa magistratsdomarnas deltagande i den politiska verksamheten, men även att detta är en länge emotsedd reform som gäller en särskilt känslig fråga i Italien och därmed kräver ett mer kraftfullt agerande.

¹⁷ Utfärdade av den nya justitieministern och framlagda inför parlamentet den 15 och 18 mars 2021.

¹⁸ När det gäller reformen av domstolsrådet övervägs, vid sidan av ändringen av valsystemet, att hälften av lekmännen och de juridiska ledamöterna i rådet ska bytas ut vartannat år. CSM gjorde en positiv bedömning av detta förslag i sitt yttrande till justitieministeriet. Genom ett ministerdekret av den 26 mars 2021 inrättade justitieministern en ”kommission för utarbetande av förslag till åtgärder för att reformera domstolsväsendet och för att reglera domstolsrådets inrättande och funktion”. Denna kommission avslutade sitt arbete den 31 maj 2021 och håller på att utarbeta en rapport. Rapporten bör beaktas i samband med eventuella ändringar av det lagförslag som diskuteras i parlamentet.

¹⁹ Europarådets ministerkommittés rekommendation CM/Rec(2010)12, punkterna 25, 26, 27. Se även yttrande nr 23 (2020) från det konsultativa rådet för domare i Europa (om domarföreningarnas roll), punkterna 31 och 32: “In several member States, the association of judges has a certain influence on the selection of members

Ytterligare åtgärder har vidtagits för att hantera integritetsproblem²¹. CSM har fortsatt att införa regler som syftar till att främja öppenhet och meritbaserade utnämningar till högre tjänster²². För att ytterligare stärka domstolarnas oberoende har CSM dessutom vidtagit åtgärder för att fastställa närmare bestämmelser för magistratsdomare när det gäller redovisning av tillgångar och systematisk kontroll, vilket har välkomnats av Greco²³. CSM har inlett ett antal disciplinära förfaranden²⁴, och med tanke på framtida yrkesmässiga bedömningar och utnämningar till ledande positioner²⁵ tar rådet även hänsyn till de integritetsproblem som avslöjades under brottsutredningen 2020 och som ledde till att fem av CSM:s ledamöter avgick²⁶. Vidare har den nationella föreningen för magistratsdomare börjat vidta disciplinära åtgärder mot sina medlemmar vid överträdelser av de etiska reglerna²⁷.

Kvalitet

Personalresurserna utökas, och ytterligare rekrytering av både domstolspersonal och administrativ personal planeras. Efter yttrandet från domstolsrådet²⁸ fördelade justitieministeriet²⁹ i september 2020 ytterligare 600 tjänster som domare mellan de högsta domstolarna och åklagarmyndigheten (70 tjänster), domstolar i första och andra instans (422 tjänster) och arbetsgruppen för flexibla organisationer³⁰ (176 tjänster). I mars 2021 påbörjade ny personal (285 domare) sin praktiktjänstgöring. Efter en senareläggning på grund av covid-

of the Council for the Judiciary. "Provided that it does not infringe the independence of the work of the Council for the Judiciary, such participation in the selection of its members could be welcomed. "Care must be taken, however, that such a system does not lead to the politicisation of the election and the following work of the Council. "In any case, there should be no discrimination and members of an association of judges should be free to become members of a Council for the Judiciary in supporting judicial independence." (I flera av medlemsstaterna har domarföreningen ett visst inflytande över utnämningen av ledamöter till domstolsrådet. Under förutsättning att detta inte påverkar domstolsrådets oberoende kan ett sådant deltagande i utnämningen av dess ledamöter välkomnas. Det är emellertid viktigt att säkerställa att ett sådant system inte leder till en politisering av utnämningen och rådets efterföljande arbete. Under alla omständigheter får det inte förekomma någon diskriminering, och medlemmar i en domarförening bör kunna bli ledamöter i ett domstolsråd för att stödja det rättsliga oberoendet).

²⁰ Europarådets ministerkommittés rekommendation CM/Rec(2010)12, punkterna 50, 52, 58 och 69. När det gäller disciplinära förfaranden mot domare, se även domstolens dom av den 19 november 2019, LM, C-216/18, punkt 67. När det gäller domarnas ansvar, se även domstolens dom av den 18 maj 2021 i de förenade målen C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkterna 228–239.

²¹ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 3-4.

²² CSM:s beslut av den 9 september 2020 om ändring av beslut nr 13778 av den 24 juli 2015.

²³ Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången, rekommendation xi.

²⁴ För närvarande pågår 23 disciplinära förfaranden inom CSM. Ett av dem har avslutats med den högsta disciplinära åtgärden, nämligen placering utanför domstolsväsendets permanenta roll (uppgifter som togs emot under landsbesöket). Dessutom utvärderar CSM möjligheten till obligatoriska omplaceringar om de förutsättningar som gör att en magistratsdomare kan arbeta oberoende och opartiskt i ett visst ämbete inte längre föreligger.

²⁵ De allvarligaste disciplinära åtgärderna hindrar utnämning till vissa högre juridiska ämbeten.

²⁶ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 3-4.

²⁷ Bidrag från den nationella föreningen för magistratsdomare och uppgifter som togs emot i samband med landsbesöket i Italien.

²⁸ Uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 14.

²⁹ Skriftligt bidrag som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien.

³⁰ Med utgångspunkt i liknande erfarenheter från andra europeiska rättssystem (t.ex. Frankrike och Spanien) inrättades ett flexibelt verktyg för att hantera tillfälliga svåra situationer och skapa enhetliga lösningar för domstolarna. I oktober 2020 skickades en förklarande teknisk rapport angående flexibla organisationer till domstolsrådet för yttrande.

19-pandemin har rekryteringen nu återupptagits³¹. Fler än 2 000 personer har rekryterats till den administrativa personalen genom digitaliserade förfaranden 2020 och 2021³². Efter 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, där personalresurser pekades ut som ett särskilt stort problem med inverkan på rättssystemets effektivitet, har regeringen planerat extraordinära åtgärder³³ för att förstärka rättegångsmyndigheten³⁴, där administrativ och juridisk personal kommer att samarbeta i nya organisationsmoduler³⁵. Åtgärderna innebär bland annat att omkring 16 500 personer med högskoleutbildning inom juridik, ekonomi eller statsvetenskap kommer att erbjudas fasta treåriga anställningsavtal³⁶ för att ge domarna tekniskt stöd³⁷ och att 1 600 unga med högskoleutbildning, 750 med specialutbildning och 3 000 med allmän gymnasieexamen kommer att rekryteras för att ge stöd till domstolarna och övervaka justitieministeriets projekt, däribland digitaliseringen av förfaranden och reformer. En del av denna nyrekryterade personal kommer att anvisas till kassationsdomstolen för att omorganisera de civila kamrarna, däribland de som hanterar skattemål. När det gäller förvaltningsrätten finns det fortfarande ett antal lediga tjänster, särskilt för domare i första instans. I februari 2021 tillkännagavs emellertid ett nytt förfarande för rekrytering av 40 domare (senare utökat till 60), och en utökning med 130 administrativa tjänster planeras³⁸. Nya rekryteringar till tjänster inom förvaltningsrätten planeras också³⁹ i syfte att förstärka domstolsämbetena, påskynda digitaliseringen och övervaka projektverksamheten. De nya åtgärderna för att minska eftersläpningen och påskynda målgenomströmningen⁴⁰ syftar till att uppfylla den långvariga landsspecifika rekommendationen om rättssystemets effektivitet⁴¹.

Digitaliseringen av rättssystemet förbättras fortlöpande i tvistemålsdomstolar och förvaltningsdomstolar, men utmaningar kvarstår för den straffrättsliga sektorn⁴². Digitaliseringen av förfarandena vid tvistemålsdomstolarna i första och andra instans har slutförts⁴³ och samtidigt påbörjats vid kassationsdomstolen (tvistemålsavdelningen)⁴⁴ och vid

³¹ Lagdekret nr 44 av den 1 april 2021, artikel 11.

³² Skriftligt bidrag som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien (1 187 tjänster under 2020 och 1 056 tjänster under 2021 fram till den 13 april).

³³ Åtgärderna tillkännagavs i den nationella återhämtnings- och resiliensplanen (NRRP).

³⁴ Rättegångsmyndigheten inrättades 2014 (artikel 50 i lagdekret nr 90 av år 2014, omvandlat till lag nr 114/2014) för att ge domarna stöd med en grupp av kontorister, praktikanter och annan personal när de förbereder domstolsförhandlingar.

³⁵ Åtgärderna tillkännagavs i NRRP.

³⁶ Se ovan. Rekryteringen beräknas vara slutförd i slutet av 2022.

³⁷ Forskning, undersökning, övervakning, rollhantering, utarbetande av utkast till åtgärder.

³⁸ Bidrag från Högsta förvaltningsdomstolen till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen. Skriftligt bidrag som togs emot av Högsta förvaltningsdomstolen i samband med landsbesöket i Italien.

³⁹ Se ovan. Planen är att anställa 250 tjänstemän med visstidsanställning och 90 tekniska assistenter.

⁴⁰ Åtgärderna tillkännagavs inom ramen för den nationella återhämtnings- och resiliensplanen (NRRP). Mål och delmål: minskning av eftersläpningar med 90 % för tvistemålsdomstolarna i första och andra instans och med 70 % för förvaltningsdomstolarna fram till det andra kvartalet 2026; minskning av tiden för målgenomströmning med 40 % för civil- och handelsrättsliga mål (alla instanser) och med 25 % för brottmål (alla instanser).

⁴¹ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 8, fotnot 71.

⁴² 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 5

⁴³ Figurerna 40 och 44, Resultattavlan för rättsskipningen i EU 2021.

⁴⁴ Den 15 oktober 2020 undertecknade justitieministeriet, kassationsdomstolen, riksåklagaren, det nationella advokatrådet och advokatsamfundet ett protokoll för elektronisk inlämning genom en ny förvaltningsmodul som kommer att användas på försök från och med den 26 oktober 2021. Dessutom har ett kontor för domare vid överdomstolen inrättats vid kassationsdomstolen för att möjliggöra fjärråtkomst till

fredsdomstolarna⁴⁵. Digitaliseringen har emellertid gått långsammare för straffrättsliga förfaranden⁴⁶, där den förväntas påbörjas i maj 2021. Ett första steg planeras genom digitalisering av det register som används vid avlyssning. När det gäller förvaltningsrätten uppnåddes ytterligare framsteg under covid-19-pandemin genom digitalisering av administrativa förfaranden med förhandlingar på distans⁴⁷. Bortsett från kassationsdomstolens beslut i tvistemål och brottmål⁴⁸ utvecklas den nätbaserade tillgången till domar i första och andra instans långsamt och förväntas inte vara slutförd förrän 2023 för domar i tvistemål⁴⁹. Ytterligare digitala förbättringar pågår för att utöka domstolsämbetenas nätbaserade tjänster genom uppdatering av portalen för e-tjänster, registren för certifierad e-post (PEC) och e-betalning, och för att förbättra tillgången till vissa tjänster genom det digitala identitetssystemet (SPID), det nationella tjänstekortet och det elektroniska id-kortet. Distansarbetet under covid-19-pandemin påskyndade genomförandet av fjärråtkomst till vissa register (tvistemål, frivillig rättsvård och arbetsrättsliga tvister i första och andra instans⁵⁰). Dessutom planeras en omfattande utbildning för att öka den digitala kompetensen hos såväl chefer som permanent och tillfällig personal som rekryterats för att bidra till digitaliseringen och ta itu med eftersläpningen⁵¹. När det gäller lagförslaget om civilrättsliga förfaranden har regeringen utarbetat ändringar av utkastet för att hantera effektivitetsproblemen, däribland genom att öka nivån av digitalisering i rättssystemen⁵². Utkastet kommer att läggas fram för parlamentet när det är färdigt.

Reformen av skattedomstolarna pågår fortfarande. Den expertkommission som inrättats av justitieministeriet och finansministeriet bör avsluta sitt arbete med att förbereda reformen av skattedomstolarna i första och andra instans senast den 30 juni 2021⁵³. Syftet med reformen var även att minska det stora antalet inkommande ärenden vid överdomstolen⁵⁴. Dessutom har flera förebyggande åtgärder och övervaknings- och verkställighetsåtgärder vidtagits av skattedomstolarnas ordföranderåd för att främja ledamöternas yrkesvärdighet och integritet, såväl som utbildning och ytterligare digitalisering, i enlighet med Grecos rekommendation⁵⁵.

förfarandehandlingar, utkast till beslut och elektronisk inlämning. Planen är att samma modul ska utökas till åklagarmyndigheten för tvistemål vid överdomstolen.

⁴⁵ Uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 18. Fler än tvåhundra fredsdomare har deltagit i ett experiment med elektroniska tjänster för handlingar och vidtagit ytterligare åtgärder mot en fullständig digitalisering. Samtidigt har 145 avdelningar inom fredsdomstolen slutfört det relevanta administrativa förfarandet och påbörjat sin verksamhet.

⁴⁶ Uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 18. Information som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien.

⁴⁷ Figur 2, Resultattavlan för rättsskipningen i EU 2021. Se även det skriftliga bidrag som togs emot av Högsta förvaltningsdomstolen i samband med landsbesöket i Italien. Trots en fullständig digitalisering av de administrativa förfarandena under nödsituationen finns det inte någon bestämmelse som tillåter förhandlingar på distans när situationen är över. Bidrag från Högsta förvaltningsdomstolen till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen: Förvaltningsdomare skulle kunna ta del av handlingarna på distans, avge domar och använda elektronisk underskrift.

⁴⁸ Figur 46, Resultattavlan för rättsskipningen i EU 2021.

⁴⁹ Åtgärderna tillkännagavs i NRRP.

⁵⁰ Uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 17–18.

⁵¹ Åtgärderna tillkännagavs i NRRP.

⁵² Information som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien.

⁵³ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 6. Se även Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången, rekommendation VII, punkt 54.

⁵⁴ Åtgärderna tillkännagavs i NRRP.

⁵⁵ Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången, rekommendation VII.

De befintliga standarderna för att förbättra domstolsbeslutens kvalitet planeras att införlivas i lagstiftningen. Som noteras i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen⁵⁶ omfattas dessa standarder för närvarande av ett samförståndsavtal mellan CSM och det nationella advokatsamfundet i syfte att förbättra domstolsbeslutens tydlighet och exakthet. Regeringen har utarbetat ändringar så att dessa standarder kan ingå i lagförslaget om civilrättsliga förfaranden⁵⁷.

Den planerade ökningen av digitaliserade tjänster vid de lokala kontoren kan förbättra tillgången till rättslig prövning. Som noteras i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen genomför justitieministeriet ett projekt med lokala kontor för att förbättra domstolarnas tillgänglighet genom att erbjuda en rättstjänst närmare medborgarna. Lokala kontor⁵⁸ har nu inrättats i fjorton av tjugo regioner för att erbjuda homogena tjänster till sårbara grupper genom ett ökat engagemang från lokala myndigheter och användning av digitala verktyg⁵⁹ (t.ex. för att lämna in elektroniska handlingar till domstolarna och komma åt information om pågående förfaranden med användning av en digital plattform).

Effektivitet

Tidsåtgången vid förfarandena är fortfarande ett stort problem⁶⁰. Trots att avslutandegraden redan ligger över 100 %⁶¹ för civilrättsliga mål är den beräknade tidsåtgången för att lösa tvistemål och handelsrättsliga mål fortfarande mycket hög⁶². Tiden för målgenomströmning i första och andra instans minskade 2019⁶³, samtidigt som den ökade vid kassationsdomstolen, främst på grund av skattemål och ärenden avseende internationellt skydd⁶⁴. Under 2020 registrerade kassationsdomstolen en betydande minskning av antalet inkommande ärenden avseende internationellt skydd, samtidigt som antalet inkommande skattemål⁶⁵, med en stor andel ogiltigförklarade beslut⁶⁶, fortfarande är ett stort problem.

⁵⁶ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 6.

⁵⁷ Information som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien.

⁵⁸ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 6.

⁵⁹ Skriftligt bidrag som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien.

⁶⁰ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 7–8.

⁶¹ Figur 12 i resultattavlan för rättsskipningen i EU 2021, som visar att rättssystemet kan hantera det totala antalet inkommande ärenden på ett effektivt sätt. Se även Cepej (2021), Undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater. Uppklarandegraden för civil- och handelsrättsliga mål var 104,5 % under 2019 (102,9 % under 2018).

⁶² Figurerna 8 och 9, Resultattavlan för rättsskipningen i EU 2021.

⁶³ I linje med en långvarig rekommendation från rådet om att minska förfarandenas tidsåtgång. Se 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 8.

⁶⁴ Skriftligt bidrag som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien. Ministeriet betonade att målgenomströmningen under 2020 inte är en korrekt indikator på grund av de många avbrotten i serierna till följd av covid-19- pandemin. Av detta skäl rapporterats inga uppgifter för 2020. Cepej (2021), Undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater. De senaste uppgifterna (2019) om tiderna för målgenomströmning visar en mindre ökning i första instans (för tvistemål 532 dagar i första instans, 791 dagar i andra instans och 1 302 dagar i kassationsdomstolen).

⁶⁵ 2021 års rapport från första ordföranden i kassationsdomstolen. I slutet av 2020 pågick totalt 120 473 tvistemål vid kassationsdomstolen, däribland 53 482 skattemål.

⁶⁶ 2021 års rapport från första ordföranden i kassationsdomstolen. Under 2020 ogiltigförklarades 45,6 % av kassationsdomstolens beslut i skattemål, jämfört med 17,2 % av alla beslut som väckts vid domstolen.

Andelen ärenden med rättegångshinder är fortfarande hög⁶⁷. Under 2020 fortsatte förvaltningsdomstolarna att minska tiden för målgenomströmning i alla instanser, med den ligger fortfarande över genomsnittet⁶⁸. De positiva resultaten har fortsatt inom området för offentlig upphandling⁶⁹. Italien är fortfarande under förstärkt tillsyn av Europarådets ministerkommitté när det gäller förfarandenas längd i förvaltningsärenden⁷⁰. När det gäller straffrättsliga förfaranden rapporterade kassationsdomstolen en allmän ökning av antalet pågående ärenden under 2020⁷¹, särskilt på högsta nivå. Detta bekräftar att det finns ett stort behov av åtgärder för att förbättra effektiviteten, särskilt på överklagandenivå⁷². Dessutom har det rapporterats att hälften av rättegångarna med ordinarie förfaranden i domstolar i första instans slutar med en frikännande dom⁷³. Italien är fortfarande under förstärkt tillsyn av Europarådets ministerkommitté även när det gäller förfarandenas längd i brottmål⁷⁴.

Lagförslagen om hantering av effektivitetsproblemen diskuteras fortfarande i parlamentet⁷⁵. Regeringen har presenterat ändringar av de lagförslag som syftar till att öka effektiviteten i civilrättsliga förfaranden⁷⁶. Dessa ändringar omfattar bland annat utökade alternativ för tvistlösningsförfaranden⁷⁷, skiljedomsförfaranden, förhandlingsstöd, bättre fokus på förfarandenas förberedande och inledande fas, utökad digitalisering genom förhandlingar på distans, granskning av filtren för tillåtlighet på överklagandenivå, förenkling av överklagandeförfarandet och omorganisering av rättegångsmyndigheten. På det

⁶⁷ 2021 års rapport från första ordföranden i kassationsdomstolen. Under 2020 avslogs 24,7 % av alla civilrättsliga överklaganden till kassationsdomstolen, jämfört med 18,7 % under 2019 (Kassationsdomstolen, statistisk årsbok 2020 och 2019).

⁶⁸ Figuren 9 och 10, Resultattavlan för rättsskipningen i EU 2021. Se även Cepej (2021), Undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater, som rapporterade en minskning av tiden för målgenomströmning 2019 med 7,7 % i första instans och 12,3 % i högsta instans. Uppgifterna för 2020 är hämtade från Högsta förvaltningsdomstolens bidrag till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen (667 dagar i första instans under 2020 jämfört med 820 dagar 2019, och 862 dagar i högsta instans under 2020 jämfört med 821 dagar 2019).

⁶⁹ Bidrag från Högsta förvaltningsdomstolen till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen och information som tagits emot från Högsta förvaltningsdomstolen i samband med landsbesöket i Italien (113 dagar i första instans och 182 dagar i högsta instans under 2020). Detsamma gäller även för valförfarandena (från 3 till 211 dagar i första instans och från 3 till 201 dagar i andra instans under 2020).

⁷⁰ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 7, fotnot 63. *Abenavoli-gruppen* kommer att granskas av ministerkommittén före årets slut.

⁷¹ 2021 års rapport från första ordföranden i kassationsdomstolen, s. 25.

⁷² 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 7.

⁷³ 2021 års rapport från första ordföranden i kassationsdomstolen: 50,5 % av rättegångarna med ordinarie förfarande i första instans och 69,7 % av invändningsförfarandena mot strafförelägganden slutar med frikännande.

⁷⁴ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 7, fotnot 68. Se även Europarådet, Övervakning av verkställandet av domstolens domar, ministerkommitténs beslut CM/Del/Dec(2021)1406/H46-15 av den 9 juni 2021 och CM/Notes/1406/H46-15.

⁷⁵ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 8.

⁷⁶ Ändringarna av lagförslaget om civilrättsliga förfaranden lades fram för parlamentet den 16 juni 2021. Dessa ändringar tillkännagavs i den nationella återhämtnings- och resiliensplanen (NRRP). Information som togs emot av justitieministeriet i samband med landsbesöket i Italien.

⁷⁷ Syftet med en av ändringarna är att införa obligatorisk tvistlösning utanför domstol. I detta avseende bör det noteras att obligatoriska krav på att använda alternativa tvistlösningsmetoder innan domstolsförfarandet inleds kan väcka tvivel kring deras förenlighet med rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, vilken föreskrivs i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna. Se domstolens dom av den 18 mars 2010, Rosalba Alassini mot Telecom Italia SpA (C-317/08) EU:C:2010:146).

straffrättsliga området kan de planerade åtgärderna⁷⁸ bland annat omfatta en förbättring av anmälningssystemet, utökad tillgång till specialförfaranden (t.ex. straffflintring på grund av medverkan i brottsutredning), ett mer aktivt deltagande av domaren i den inledande utredningsfasen, selektiv tillgång till överklagandeförfaranden, en minskning av överkriminalisering och nyheter när det gäller straffrättsliga påföljder såväl som reparativ rättvisa med fokus på brottsoffren⁷⁹. Dessutom kan särskilda ändringar införas av regeringen för att öka rättegångsmyndighetens effektivitet. Utkastet till reform rörande domstolsrådet och andra aspekter av rättssystemet kommer sannolikt att omfatta bestämmelser för att ge stöd till och underlätta effektivitetsvinster (t.ex. en skyldighet för magistratsdomare i ledande ställning att täcka en viss tidsperiod för att säkerställa en lämplig planering av myndigheten)⁸⁰.

II. REGELVERKET FÖR KORRUPTIONSBEKÄMPNING

Den nationella myndigheten för korruptionsbekämpning är ansvarig för att förebygga korruption inom den offentliga förvaltningen genom att övervaka antagandet av de lokala treårsplanerna för korruptionsbekämpning. Finanspolisens avdelning för korruptionsbekämpning ansvarar för utredning och förebyggande av korruption som specialiserad brottsbekämpande myndighet. Italiens finansiella underrättelseenhet är en oberoende myndighet vid Italiens centralbank som ger stöd till den behöriga åklagarmyndigheten och samarbetar med finanspolisen som den behöriga myndigheten för mottagande av rapporter om misstänkta ekonomiska transaktioner.

Uppfattningen bland experter och företagsledare är att nivån av korruption inom den offentliga sektorn fortfarande är relativt hög. I 2020 års korruptionsindex från Transparency International fick Italien värdet 53/100 och placerade sig därmed som nummer 15 i EU och nummer 52 i världen⁸¹. Denna uppfattning har förstärkts avsevärt⁸² under de senaste fem åren⁸³.

Italien har infört en nationell plan för korruptionsbekämpning 2019–2021. Det centrala organet för samordning av planen⁸⁴ är den nationella myndigheten för

⁷⁸ Åtgärderna tillkännagavs i NRRP. Den tekniska kommission som inrättades av justitieministeriet den 16 mars 2021 för att utvärdera lagförslaget om straffrättsliga förfaranden lämnade in sin rapport den 24 maj 2021.

⁷⁹ Den 8 juli 2021 godkände ministerrådet texten till den reform som ska lämnas till parlamentet, däribland ett nytt förslag till lag om preskriptionstid.

⁸⁰ Ministerdekret av den 26 mars 2021 om inrättande av en teknisk kommission för utarbetande av ändringar av reformen av domstolsväsendet och domstolsrådets inrättande och funktion.

⁸¹ Transparency International, korruptionsindex 2020 (2021), s. 2–3. Nivån av uppfattad korruption kategoriseras enligt följande: låg (uppfattningen bland experter och företagsledare om nivån av korruption inom den offentliga sektorn har ett värde över 79), relativt låg (värde mellan 79–60), relativt hög (värde mellan 59–50), hög (värde under 50).

⁸² Värdet var 44 under 2015 och 53 under 2020. Värdet ökar/minskar avsevärt om det förändrats mer än fem punkter, förbättras/försämras om det förändrats mellan 4–5 punkter och ligger relativt stabilt om det förändrats mellan 1–3 punkter under de senaste fem åren.

⁸³ Uppgifterna i Eurobarometer om medborgarnas och företagens uppfattning och erfarenheter av korruption rapporteras för föregående år och uppdateras vartannat år. De senaste uppgifterna kommer från Special Eurobarometer 502 (2020) och Flash Eurobarometer 482 (2019).

⁸⁴ Den nationella planen för korruptionsbekämpning inrättades som den viktigaste rättsakten mot korruption i Italien genom lag nr 190 av den 6 november 2012 om förebyggande och bekämpande av korruption i offentliga förvaltningar, Italiens officiella tidning, allmänna serien nr 265 av den 13 november 2012. Den

korruptionsbekämpning. Planen utgör den övergripande strategin för att förebygga korruption inom den offentliga förvaltningen och syftar till att fastställa de politiska mål för korruptionsbekämpning som uppdateras varje år. De viktigaste delarna i 2021 års uppdatering av planen gäller offentlig upphandling samt de lokala korruptionsbekämpande tjänstemännens roll och funktion som kontaktpunkter i de lokala förvaltningarna⁸⁵. Enligt myndigheten för korruptionsbekämpning kommer dessa två frågor även att utgöra de viktigaste punkterna i nästa treårsplan efter 2021⁸⁶. Den nationella planen för korruptionsbekämpning ger stöd till de offentliga förvaltningarna i utformningen och genomförandet av deras enhetsspecifika treåriga handlingsplaner⁸⁷, där fokus för närvarande ligger på offentlig upphandling och minskning av risken för korruption. Ett övervakningssystem har inrättats, och de viktigaste berörda parterna anser att planen fungerar bra⁸⁸. I november 2020 inledde myndigheten för korruptionsbekämpning en utvärdering för att bedöma genomförandet av de lokala planer som antagits av de offentliga förvaltningarna⁸⁹.

Ändringar av lagstiftningen för att bekämpa korruption och korruptionsrelaterad brottslighet på ett mer konsekvent sätt har trätt i kraft. I synnerhet har ändringarna av⁹⁰ straffrätten medfört strängare påföljder för bedrägeri⁹¹ och ett utökat personligt ansvar för

senaste planen omfattar perioden 2019–2021, Italiens myndighet för korruptionsbekämpning, Nationell plan för korruptionsbekämpning, Resolution nr 1064, 13 november 2019.

⁸⁵ Tjänstemännen inom korruptionsbekämpningen är ansvariga för att utforma och övervaka de lokala planerna för korruptionsbekämpning under en period av tre år. Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien.

⁸⁶ Information som togs emot av myndigheten för korruptionsbekämpning i samband med landsbesöket i Italien.

⁸⁷ Varje ministerium och varje lokal myndighet eller kommun utformar och genomför sina egna lokala planer. Planerna hjälper enheterna att fastställa regler för utnämningen av den person som är ansvarig för att förebygga korruption i de relevanta berörda offentliga enheterna, att specificera de offentliga enheternas roller i utvärderingen och hanteringen av korruptionsrisker samt att förstärka öppenheten i förvaltningen, ge stöd till visselblåsare och övervaka förfarandena för privatisering. I planerna fastställs även regler för utarbetandet av utkast till treårsplaner för de områden som är mest utsatta för korruption, däribland hälso- och sjukvården.

⁸⁸ Information som mottagits av Transparency International i samband med landsbesöket i Italien.

⁸⁹ Italiens myndighet för korruptionsbekämpning har utformat och infört en elektronisk plattform där förvaltningarna kan skicka in uppgifter och årsrapporter från den person som är ansvarig för öppenhet och förebyggande av korruption inom den berörda förvaltningen. För den senaste utvärderingen hade ett urval av 536 offentliga förvaltningar bedömts med avseende på genomförandet av de lokala treårsplaner som fastställts genom 2016 års nationella plan för korruptionsbekämpning. De flesta av förvaltningarna (omkring 87 %) utförde inte tillräckliga analyser för att kunna bedöma risken för korruption inom deras enhet. Framför allt hade 27,1 % av förvaltningarna försummat analysen av det socioekonomiska sammanhanget. Jämfört med tidigare bedömningar har den allmänna förmågan till riskbedömningar emellertid förbättrats i hela landet.

⁹⁰ Lagstiftningsdekret nr 75 av den 14 juli 2000, som trädde i kraft den 30 juli 2020, innehöll en rad ändringar av den befintliga lagstiftningen, däribland strafflagen, lagstiftningsdekret nr 74 av år 2000 (om skattebrott), presidentdekret nr 43/1973 och lagstiftningsdekret nr 8/2016 (om tullfrågor) samt lagstiftningsdekret nr 231/2001 (om enheters ansvar för administrativa överträdelse till följd av ett brott).

⁹¹ Ändringarna av strafflagen omfattar allvarliga fall av förskingring genom utnyttjande av en annan persons överträdelse (artikel 316), otillbörligt mottagande av medel till skada för staten (artikel 316-ter), otillbörlig uppmuntran att ge eller utlova fördelar (artikel 319-quarter C.C.), om handlingen har skadliga följder för Europeiska unionens ekonomiska intressen och om skadan eller vinsten överstiger 100 000 euro. Ett maximalt straff på fyra års fängelse (i stället för tre år som tidigare) infördes för de ovannämnda överträdelserna. Uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 35.

internationell korruption⁹². Dessutom ändrades lagstiftningen om missbruk av tjänsteställning så att den endast omfattar överträdelser av de uppföranderegler som föreskrivs i lagstiftningen (eller genom rättsakter som äger laga kraft) för att minska det tidigare utrymmet för bedömningsfrihet⁹³.

Samarbetet mellan de institutioner som bekämpar korruption fungerar väl, särskilt i samband med organiserad brottslighet. Samarbetet mellan finanspolisen, den finansiella underrättelseenheten, åklagarmyndigheten vid revisionsrätten, det nationella maffiabekämpande direktoratet och myndigheten för korruptionsbekämpning har visat sig vara effektivt för rapportering av misstänkt verksamhet, särskilt när det gäller korruption i offentliga upphandlingsförfaranden och olaglig verksamhet i den offentliga förvaltningen⁹⁴. Likaså anses samarbetet med tullmyndigheten och monopolföretagen vara viktigt för att avslöja korruption i ett större sammanhang om den organiserade brottsligheten har infiltrerat ekonomin och den offentliga förvaltningen⁹⁵. Enligt finanspolisen och åklagarmyndigheten är utredarnas och åklagarnas resurser och specialkunskaper, såväl som deras tillgång till information i relevanta register och databaser, i allmänhet tillräckliga för att de ska kunna utföra sina uppgifter i samband med korruptionsbekämpning. Trots den senaste utvecklingen av lagstiftningen om den rättsliga ramen⁹⁶ påverkar bristen på resurser, den begränsade erfarenheten och begränsade juridiska expertisen de brottsbekämpande myndigheternas kapacitet att utreda och lagföra tagande och givande av muta i utlandet⁹⁷. Italien är ett stort exportland och har nyligen gått från aktiv till begränsad rättstillämpning när det gäller tagande och givande av muta i utlandet⁹⁸, även om uppmärksamheten på denna typ av brott har ökat avsevärt jämfört med för tio år sedan⁹⁹.

Insatserna för att bekämpa korruption hämmas fortfarande av långsam målgenomströmning, i synnerhet på överklagandenivå. Ett lagförslag som lades fram i mars 2020 för att öka effektiviteten i brottmålsprocessen och påskynda förfarandena vid appellationsdomstolarna granskas för närvarande i deputeradekammaren¹⁰⁰. Positiva resultat

⁹² Artikel 322-bis i strafflagen ändrades så att den, när det gäller personer som kan straffas för internationell korruption, även omfattar personer som utför uppgifter eller verksamheter som motsvarar de som utövas av offentliga tjänstemän och personer med ansvar för offentlig förvaltning i länder utanför EU om handlingen påverkar Europeiska unionens ekonomiska intressen.

⁹³ Uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 36.

⁹⁴ Information som togs emot av finanspolisen/ åklagarmyndigheten vid revisionsrätten/ det nationella maffiabekämpande direktoratet/ myndigheten för korruptionsbekämpning i samband med landsbesöket i Italien.

⁹⁵ Se ovan. Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien.

⁹⁶ Under 2019 infördes ny lagstiftning för att utöka preskriptionstiderna och påföljderna för korruption. Jämför även OECD, *Statement of the OECD Working Group on Bribery on Italy's implementation of the Anti-Bribery Convention* (2017) (ej översatt till svenska).

⁹⁷ Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien.

⁹⁸ Under perioden 2016–2019 inledde Italien 23 utredningar om mutor i utlandet. Nio av fallen prövades i domstol, och fyra avslutades med påföljder. Transparency International, *Exporting Corruption* (2020), s. 73.

⁹⁹ Information som togs emot av åklagarmyndigheten vid överdomstolen i samband med landsbesöket i Italien.

¹⁰⁰ Lagförslag nr 2435, Delegering till regeringen om effektiviteten i brottmålsprocessen och bestämmelser för att påskynda rättsliga förfaranden i appellationsdomstolarna. Reformen av domstolsväsendet är en del av Italiens nationella återhämtnings- och resiliensplan för att följa de rekommendationer som gavs under den europeiska planeringsterminen, se rådets rekommendation av den 9 juli 2019 om Italiens nationella reformprogram 2019 med avgivande av rådets yttrande om Italiens stabilitetsprogram 2019, landsspecifik rekommendation 4., s. 11, och rekommendation till rådets rekommendation om Italiens nationella reformprogram 2020 med avgivande av rådets yttrande om Italiens stabilitetsprogram 2020, skäl 27. Se även avsnitt I: Rättssystemet.

med att begränsa rättegångarnas tidsåtgång hade tidigare noterats vid domstolarna i första instans och kassationsdomstolen¹⁰¹. Uppdaterad statistik över polisens utredningar av korruption och domstolarnas lagföringar och fällande domar finns inte tillgänglig för år 2020, utan förväntas under 2021¹⁰².

Ändringarna av den fristående lagen om visselblåsare är i slutskedet av lagstiftningsprocessen. Innan lagen antas¹⁰³ är skyddet av visselblåsare i den privata sektorn fortfarande begränsat, eftersom det bygger på frivilliga efterlevnadsprogram som inte alla företag har infört¹⁰⁴. Myndigheten för korruptionsbekämpning har i praktiken inte något mandat att ta emot avslöjanden från visselblåsare inom den privata sektorn eller utfärda påföljder¹⁰⁵. Utvidgningen av tillämpningsområdet till alla företag med fler än 50 anställda kommer därför att ge en ny nivå av skydd för visselblåsare i den privata sektorn. I juni 2021 utfärdade myndigheten för korruptionsbekämpning en ny uppsättning av riktlinjer för visselblåsning¹⁰⁶.

Ett lagförslag om intressekonflikter för parlamentsledamöter behandlas fortfarande i parlamentet. Syftet med det lagförslag¹⁰⁷ som lades fram i maj 2019 var att ändra och ersätta nästan samtliga bestämmelser i lag nr 215/2004 om intressekonflikter¹⁰⁸. Det godkändes av deputeradekammarans utskott för konstitutionella frågor i oktober 2020 med en vägledande tidsplan för ikraftträdande den 1 juli 2021¹⁰⁹. Lagförslaget omfattar införandet av strängare åtgärder för personal inom nationella, regionala och lokala myndigheter¹¹⁰. Antagandet av en

¹⁰¹ Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien. Se även 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 7. I detta sammanhang är det även viktigt att notera reformen om preskriptionsavbrott efter en dom i första instans, i linje med en långvarig landsspecifik rekommendation under den europeiska planeringsterminen, vilken trädde i kraft under 2020. Mer information om målgenomströmning finns i kapitel I: Rättssystemet., s. 6–7.

¹⁰² Information som togs emot av finanspolisen i samband med landsbesöket i Italien.

¹⁰³ Ändringarna godkändes vid en andra behandling den 31 mars 2021 och lämnades till senaten för slutgiltigt godkännande.

¹⁰⁴ Genom antagandet av lag nr 179/2017 trädde förordningen om visselblåsning, vilken i allmänhet är tillämplig på den privata sektorn, i kraft i december 2018. Det skyddsprogram för visselblåsare som föreskrivs i lagen är frivilligt och endast tillämpligt på de företag där arbetsgivaren har infört en organisationsmodell för förebyggande av brott i enlighet med dekret nr 231/2001 om företags straffrättsliga ansvar. Lagen kräver endast att de företag som har infört en modell enligt dekret nr 231/2001 ska inrätta ett rapporteringssystem för skydd av visselblåsare.

¹⁰⁵ I sin tur, och som rapporterades förra året i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, landskapitlet om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 11, har rapporterna från den offentliga sektorn till myndigheten för korruptionsbekämpning ökat avsevärt efter omarbetningen av den rättsliga ramen 2017.

¹⁰⁶ Enligt de italienska myndigheterna bygger denna uppsättning av riktlinjer på principerna i direktiv (EU) 2019/1937.

¹⁰⁷ Se lagförslag nr 1461, Macina m.fl., lagförslag om intresse (2018).

¹⁰⁸ Uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 30.

¹⁰⁹ Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien.

¹¹⁰ I lagförslaget föreskrivs ytterligare fall där enskilda personer inte kan väljas till ledamöter av senaten och regionfullmäktige. Det omfattar även nya regler för magistratsdomares ovalbarhet och bestämmelser om det regelverk som ska tillämpas på magistratsdomare som är kandidater i valen. Genom lagförslaget får regeringen möjlighet att definiera strängare disciplinära åtgärder för att förebygga intressekonflikter i den offentliga förvaltningen och ge myndigheten för korruptionsbekämpning särskilda befogenheter att ingripa och förelägga sanktioner för att öka öppenheten jämfört med det nuvarande regelverket. Syftet med lagförslaget är även att utöka bestämmelserna om möjligheten att överlåta tjänster (vilken för närvarande regleras genom lagdekret nr 39/2013), begränsa möjligheten att inneha dubbla roller i förvaltnings- och kontrollorgan i statligt styrda bolag och utöka det subjektiva tillämpningsområdet för bestämmelserna om intressekonflikter. Se Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången – Italien, punkterna 15–19.

uppförandekod med etiska regler har ännu inte genomförts¹¹¹. Fram till dess att den nya lagen träder i kraft är lagstiftningen om intressekonflikter fortfarande fragmenterad¹¹². Likaså är offentliggörandet av tillgångsdeklarationer från ledamöterna i deputeradekammaren och senaten fortfarande fragmenterat och svåröverskådligt¹¹³.

Det finns inte någon lag om lobbyverksamhet mot medlemmar i regeringen, men flera lagförslag har lagts fram för parlamentet. I lagförslagen¹¹⁴ beskrivs den allmänna ramen för samarbeten med intresseorganisationer på grundval av erfarenheterna av de öppenhetsregister som används av ministeriet för ekonomisk utveckling och arbetsmarknadsministeriet¹¹⁵. Det finns inte någon särskild hänvisning till införandet av ett ”lagstiftningsfotavtryck”, men regeringen har i den fjärde nationella handlingsplanen för öppen förvaltning åtagit sig att inrätta en arbetsgrupp för utveckling av ett enhetligt nationellt öppenhetsregister, däribland de offentliga dagordningar som alla beslutsfattare ska redovisa i samband med möten med lobbyister¹¹⁶. Fram till dess att ett operativt register, inklusive ett lagstiftningsfotavtryck, har införts är regleringen av lobbyverksamhet gentemot regeringen fortfarande fragmenterad¹¹⁷.

Det lagförslag om intressekonflikter som presenterades 2020 innehåller omarbetade regler för avslutad anställning (”svängdörrar”). Lagförslagets tillämpningsområde¹¹⁸ omfattar såväl parlamentsledamöter som höga tjänstemän, men sträcker sig inte till offentliga tjänstemän med direkt anknytning till ministrar, till exempel kanslichefer. Längden på karenstiden, som enligt förslaget ska vara ett år, diskuteras fortfarande¹¹⁹.

¹¹¹ Se Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången – Italien, punkterna 10–11, som även innehåller rekommendationer om att utöka de icke-straffrättsliga påföljderna för oetiskt beteende.

¹¹² Som rapporterade förra året i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 11.

¹¹³ Detta gäller även medlemmar i regeringen och högre tjänstemän. Mer information finns i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 11. Detta gäller trots Italiens åtagande att säkerställa öppna data inom ramen för G20, se även G20:s principer om öppna data för korruptionsbekämpning (2015).

¹¹⁴ Enligt information som tagits emot av regeringen har nio lagförslag lagts fram för kammaren och senaten. Tre av lagförslagen har skickats till utskottet för konstitutionella frågor. Lagförslagen lades fram för senaten under 2018 och 2019.

¹¹⁵ Information som togs emot av presidentens kansli i samband med landsbesöket i Italien. Som en del av den italienska regeringens åtaganden inom ramen för den tredje handlingsplanen för öppen förvaltning antog ministeriet för ekonomisk utveckling och arbetsmarknadsministeriet ett öppenhetsregister och en uppförandekod i september 2018.

¹¹⁶ Den italienska regeringens fjärde nationella handlingsplan för öppen förvaltning (2019–2021), s. 19.

¹¹⁷ Beslut nr 208/2017 reglerar endast deputeradekammarens verksamhet, och inte senatens. Inom det nationella territoriet är situationen fortfarande fragmenterad utan något nationellt register för regeringen. Vissa regioner och kommuner har gjort positiva framsteg och genomfört föreskrifter (t.ex. har Milano och Rom börjat offentliggöra möten mellan berörda parter och offentliga beslutsfattare på internet för vissa av deras avdelningar), men det finns inte något systematiskt eller standardiserat synsätt. Se Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången, punkterna 30–37.

¹¹⁸ Deputeradekammaren, 6 oktober 2020, Bulletin från det parlamentariska utskottet för konstitutionella frågor, premiärministerns utskott och utskottet för inrikes frågor, ”Bestämmelser om intressekonflikter. C. 702 Fiano, C. 1461 Macina och C. 1843 Boccia”.

¹¹⁹ Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien. Se Grecos andra efterlevnadsrapport från den fjärde utvärderingsomgången, punkt 28. Framför allt hade den nationella myndighet för korruptionsbekämpning som anförtrots med befogenheten att bedöma överträdelser och förelägga påföljder uppmanat regeringen att förbättra lagstiftningen om svängdörrar, se Italiens myndighet för korruptionsbekämpning (2020), rapport nr 6 av den 27 maj 2020 om svängdörrar. Det finns ännu inga tillgängliga uppgifter om ärenden med svängdörrar, eftersom myndighetens bedömning fortfarande är i

Italien har förbjudit direkt offentligt stöd till politiska partier, inklusive för politiska kampanjer. De politiska partierna måste självaktligen själva finansiera sin verksamhet, huvudsakligen genom privata donationer från enskilda givare eller juridiska personer¹²⁰. Eftersom parlamentsledamöterna i stor utsträckning måste finansiera sina politiska kampanjer med egna medel är de politiska aktörerna beroende av privata donationer och därmed mer sårbara för otillbörlig påverkan¹²¹. Det finns ett relativt högt tak för privata donationer på 100 000 euro per år. Enligt de öppenhetsregler för finansiering av politiska organisationer som trädde i kraft 2019 är partierna emellertid skyldiga att redovisa alla donationer¹²². Donationer över 500 euro som tagits emot, i pengar eller in natura, måste redovisas tillsammans med givarens identitet inom en månad efter mottagandet. Om redovisningskravet inte uppfylls kan en administrativ straffavgift utfärdas på tre till fem gånger donationens värde. Donationer från utländska givare är förbjudna. Farhågor kvarstår kring tillsyns- och övervakningsorganens kapacitet och resurser¹²³. Förfaringssättet med att kanalisera donationer genom politiska stiftelser och föreningar innan de överförs till de politiska partierna kan utgöra ett hinder för den offentliga ansvarigheten, eftersom sådana transaktioner är svåra att spåra och övervaka¹²⁴.

Covid-19-pandemin medförde en betydande ökning av risken för korruption och korruptionsrelaterad brottslighet med syftet att infiltrera Italiens lagliga ekonomi. Enligt polisen har brottslingar framför allt köpt upp små privata företag, till exempel restauranger i ekonomiska svårigheter på grund av covid-19-pandemin, och sanitära produkter som munskydd, skyddsutrustning och medicintekniska artiklar, vilka kan användas för att underlätta penningtvätt och annan korruptionsrelaterad brottslighet¹²⁵. Vidare infördes en särskild ordning för tilldelning av offentliga kontrakt genom det lagdekret om åtgärder för förenkling och digitalisering av det administrativa arbetet som antogs i juli 2020¹²⁶. Åtgärderna är inriktade på snabba förfaranden och direkt tilldelning utan officiell konkurrens¹²⁷, förenklade tilldelningsförfaranden och påföljder för de som avbryter eller försvårar tilldelningen och verkställandet av offentliga arbeten, vilket sammantaget riskerar

inledningsskedet enligt information som tagits emot av myndigheten för korruptionsbekämpning i samband med landsbesöket i Italien.

¹²⁰ Efter en folkomröstning 1993 och genom de efterföljande åtgärder som antogs mellan 1993 och 2013 förbjöds direkt offentligt stöd till politiska partier.

¹²¹ Uppgifter som offentliggjorts av deputeradekammarerna, efter en kartläggning av donationerna mellan februari och november 2019, visar att 72,7 % av de medel som tilldelades italienska partier kom från parlamentsledamöter, 22,9 % från fysiska personer och 4,9 % från privata företag. Se även Transparency International, *Soldi e politica: cosa ci dicono i dati?* (Nov. 2020).

¹²² Lag nr 3/2019. Ett centraliserat, maskinläsbart register har ännu inte införts. Se Grecos andra tillägg till den andra efterlevnadsrapporten från den tredje utvärderingsomgången, punkt 37, med rekommendationen att ett samordnat tillvägagångssätt ska införas för offentliggörandet av information om finansieringen av politiska partier och valkampanjer och att sådan information ska göras tillgänglig på ett enhetligt och lättbegripligt sätt inom rimlig tid.

¹²³ Tillsynsorganen omfattar kommittén för insyn i och kontroll av politiska partiers och politiska rörelsers finansiella rapporter, revisionsrätten och den regionala valnämnden.

¹²⁴ Detta förfaringssätt rapporteras ha väckt utredarnas och åklagarnas intresse i början av 2020. Donationerna till tredje part uppgick under 2019 till nästan 10 miljoner euro, eller 37 procent av den totala politiska finansieringen. Se Transparency International, *Debugging Democracy, Open data for political integrity in Europe* (2020), s. 4 och 19–20.

¹²⁵ Information som togs emot av finanspolisen i samband med landsbesöket i Italien. Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien.

¹²⁶ Lagdekret nr 76/2020.

¹²⁷ Åtgärderna innebär att taket för direkt tilldelning höjs från 40 000 euro till 150 000 euro för att förenkla förfarandena i samband med arbetskontrakt, och från 40 000 euro till 75 000 euro för tjänster och varor.

att underlätta korruption¹²⁸. Myndigheten för korruptionsbekämpning uppdaterade sin databas över offentliga kontrakt i september 2020 och tog fram nya indikatorer för korruptionsrisken inom sektorn för offentlig upphandling i december 2020¹²⁹.

III. MEDIERNAS MÅNGFALD OCH OBEROENDE

Yttrandefrihet, informationsfrihet och pressfrihet, såväl som principen om öppenhet kring mediefinansiering, har fastställts i den italienska konstitutionen¹³⁰. Ett robust regelverk för att säkerställa mediernas mångfald i landet fastställs i sekundärlagstiftningen, och den oberoende medietillsynsmyndigheten, myndigheten för kommunikationsgaranti (AGCOM), har inrättats genom lag. Straffet för förtal, upp till ett års fängelse, håller för närvarande på att utredas av den lagstiftande församlingen. Samtidigt pågår behandlingen av lagstiftning för att införliva direktivet om audiovisuella medietjänster. Journalister måste vara registrerade i Journalistförbundet, som föreskriver självreglering av yrket.

Tillsynsmyndigheten för audiovisuella medietjänster, AGCOM, fortsätter att arbeta oberoende och effektivt. I november 2020 offentliggjorde AGCOM:s observationsgrupp för journalism en rapport som bland annat handlade om journalistyrket under covid-19-pandemin¹³¹ och journalisternas många utmaningar före och under pandemin. I rapporten beskrivs försämrade arbetsförhållanden, en ökning av frilansarbete och andra otrygga anställningsförhållanden samt en brist på specialistkunskap bland journalisterna, inte minst i ämnen som rör covid-19¹³².

¹²⁸ Myndigheten för korruptionsbekämpning betonade att valet att göra undantag från andra rättsliga bestämmelser än strafflagen förefaller oproportionerligt i förhållande till målet att uppmuntra offentliga investeringar och hantera de negativa ekonomiska återverkningarna av covid-19-pandemin, se Myndigheten för korruptionsbekämpning, Analys av artiklarna i lagdekretet av den 16 juli 2020 (*Esame e commento degli articoli del decreto-legge 16 luglio 2020, n. 76 «Misure urgenti per la semplificazione e l'innovazione digitale» in tema di contratti pubblici, trasparenza e anticorruzione*) (2020). För att hantera nödsituationen i samband med covid-19-pandemin gav Italiens nationella myndighet för korruptionsbekämpning ut en handbok med en systematisk översikt över de relevanta nationella lagbestämmelserna i april 2020 för att påskynda och förenkla upphandlingsförfarandena.

¹²⁹ Databasen innehåller information om 51,9 miljoner upphandlingsförfaranden, 38 500 upphandlande myndigheter och 234 000 budgivare. Jämför även med de uppgifter som offentliggjorts på myndighetens webbplats. Uppgifter som tidigare var svåra att komma åt eller krävde särskilda hämtningsförfaranden – till exempel uppgifter om underentreprenörskontrakt, variationer i utförandet av arbeten eller förteckningar över företag som är kvalificerade att utföra vissa kategorier av arbeten – görs tillgängliga systematiskt på myndighetens webbplats tillsammans med beskrivande statistik. I ett arbetsdokument från myndigheten presenteras ett nytt index för korruptionsrisk med indikatorer som bygger på uppgifter från den nationella databasen över offentliga kontrakt för att mäta korruptionsriskerna på lokal nivå och främja öppenheten inom offentlig upphandling. Se Myndigheten för korruptionsbekämpning, Dataanalys och utformning av indikatorer för korruptionsrisk för den nationella databasen över offentliga kontrakt, Arbetsdokument nr 5 (2020), <http://www.anticorruzione.it/portal/rest/jcr/repository/collaboration/Digital%20Assets/anacdocs/Attivita/Pubblicazioni/Collana%20scientifica%20Autorita/Collana%20scientifica%20Anac%20-%20Matteo%20Tro%20C3%83%20ACa%20WP%20n.5.pdf>

¹³⁰ Italiens konstitution, artikel 21. I Reportrar utan gränsers internationella pressfrihetsindex 2021 ligger Italien kvar på en relativt blygsam 41:a plats i världen (och 20:e i EU) på grund av det stora antalet journalister som lever under polisskydd.

¹³¹ Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni (AGCOM), *Osservatorio sul Giornalismo III edizione - La professione alla prova dell'emergenza Covid-19 - documento di consultazione pubblica*, November 2020.

¹³² Icke-statliga företag som rådfrågades under landsbesöket bekräftade att otrygga anställningsförhållanden har blivit ett stort problem inom yrket och att sektorns ekonomiska förutsättningar hade försämrades avsevärt redan före covid-19-pandemin.

Regeringen tillhandahöll ekonomiskt stöd till mediesektorn för att lindra konsekvenserna av covid-19-pandemin. Under 2021 införde den italienska regeringen en serie av ekonomiska åtgärder för att lindra konsekvenserna av covid-19-pandemin. Dessa omfattade vissa mediespecifika åtgärder, nämligen ett skatteavdrag för reklamkostnader, ett skatteavdrag för tidningskiosker, ett skatteavdrag för tekniska investeringar i digitala medier och ett skatteavdrag för inköp av papper¹³³. Parlamentet godkände även en senareläggning av de budgetnedskärningar som hade aviserats för fonden för informationspluralism¹³⁴. Tillgången till medel från denna fond bygger på ett antal objektiva kriterier, dvs. endast tidningar som ges ut av journalistkooperativ, ideella publikationer och tidningar för språkliga minoriteter ska kunna ta del av det offentliga stödet. Konstitutionsdomstolen har fastslagit att ett sådant grundläggande område kräver en öppen rättslig ram och att tilldelningen av resurser måste grundas på tydliga och objektiva kriterier¹³⁵.

De italienska mediernas politiska oberoende är fortfarande ett problemområde i avsaknad av en effektiv lagstiftning om intressekonflikter. Utkast till reformer behandlas fortfarande i parlamentet trots att detta är en av landets viktigaste politiska frågor¹³⁶. Även om Italiens ledande dagstidningar inte ägs direkt eller indirekt av politiker eller politiska partier återspeglar den redaktionella inriktningen den starka polariseringen inom den italienska politiken. Av dessa skäl bedöms det politiska oberoendet i allmänhet och den redaktionella självständigheten i synnerhet vara utsatta för medelhög risk i övervakningsverktyget för mediepluralism (MPM 2021)¹³⁷. I Italien förekommer höga koncentrationsnivåer i alla undersektorer inom nyhetsmedierna¹³⁸.

Hinder som begränsar en effektiv tillgång till information har rapporterats. Italiens lag om informationsfrihet (FOIA)¹³⁹ reglerar ”allmänhetens tillgång” till uppgifter och handlingar som innehas av den offentliga förvaltningen. I MPM 2021 hänvisas till oberoende rapporter där det påpekas att myndigheternas motiveringar för att inte lämna ut information ofta är vaga och inte tydligt grundade i de undantag som föreskrivs genom lag. Under covid-19-pandemin motiverades det tillfälliga upphävandet av bestämmelserna i lagen om informationsfrihet mellan den 28 februari och den 15 april 2020 av operativa skäl snarare än av hälsoskäl¹⁴⁰.

Lagarna om förtal har inte ändrats och håller för närvarande på att granskas i parlamentet. Mot bakgrund av konstitutionsdomstolens uttalande i frågan¹⁴¹, vilket beskrivs i detalj i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen¹⁴² och välkomnades av pressfrihetsorganisationerna, har emellertid risknivån för denna särskilda indikator sänkts i

¹³³ Lag nr 27/2020 och budgetlag nr 178/2020.

¹³⁴ Avdelningen för information och offentlighetsförhållanden, *Fondo per il pluralismo e l'innovazione dell'informazione*.

¹³⁵ Konstitutionsdomstolen, beslut nr 206/2019 (ECLI:IT:COST:2019:206).

¹³⁶ Ändringar av lag nr 215/2004, som även kallas ”Legge Frattini”.

¹³⁷ Övervakningsverktyget för mediepluralism 2021, s. 15–16.

¹³⁸ Se MPM 2021, s. 12, för information om de ledande aktörernas marknadsandelar i nyhetsmediernas olika undersektorer. I den italienska lagstiftningen fastställs gränser för marknadsandelen på varje mediemarknad (teknisk gräns) och på den övergripande mediemarknaden (ekonomisk gräns). Hittills har inga överträdelser av den tekniska gränsen kunnat fastställas av AGCOM (MPM 2021, s. 13). Bristen på standardiserade och jämförbara uppgifter och mätvärden för de digitala mediernas målgrupper är ett problem (MPM 2021, s. 21).

¹³⁹ Lagdekret nr 97/2016.

¹⁴⁰ Övervakningsverktyget för mediepluralism 2021, s. 10.

¹⁴¹ Konstitutionsdomstolen, förordning nr 132/2020.

¹⁴² 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i Italien, s. 14.

MPM 2021¹⁴³. Den 22 juni 2021 konstaterade konstitutionsdomstolen att artikel 13 i presslagen – vad gäller föreskrifterna om fängelsestraff för förtal i pressen – stred mot konstitutionen och var oförenlig med artikel 10 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna¹⁴⁴.

Fysiska attacker, dödshot och andra former av trakasserier mot journalister är fortfarande ett problem. Sedan den senaste rapporten om rättsstatsprincipen har åtta varningar registrerats för Italien av Europarådets plattform för att främja skydd för journalistik och journalisters säkerhet¹⁴⁵. Varningarna har gällt mordbrand, fysiska angrepp, allvarliga trakasserier och näthot som skickats till det italienska pressförbundets ordförande. En av varningarna från april 2021 gäller påståenden om avlyssning av minst 15 journalister som arbetade med migrationsfrågor som en del av åklagarmyndighetens utredning av relationerna mellan icke-statliga organisationer och människohandlare. Europeiska och italienska sammanslutningar som företräder journalister har beskrivit detta som ett mycket allvarligt fall och en ”allvarlig kränkning av sekretessen för journalisters källor”¹⁴⁶. Trots upprepade uppmaningar från det italienska pressförbundet är skyddet av journalistiska källor och regelverket för journalisters tystnadsplikt fortfarande otillfredsställande¹⁴⁷. Som en följd av detta anges åter en medelhög risk för indikatorn för journalistyrkets standarder och skydd i MPM. Både MPM 2021 och olika berörda parter¹⁴⁸ har lyft fram försämrade arbetsvillkor för journalister till följd av en växande klyfta mellan journalister och frilansare och en allmän minskning av nyhetsavdelningarnas personal som ett stort problem¹⁴⁹. Det italienska samordningscentrum som hanterar hot mot journalister, vilket inrättades 2017 och anses vara bästa praxis på EU-nivå, har registrerat ett stort antal hotfulla handlingar: 163 handlingar under 2020¹⁵⁰ och 63 mellan januari och mars 2021¹⁵¹.

IV. ANDRA INSTITUTIONELLA PROBLEM SOM RÖR KONTROLLER OCH MOTVIKTER

Italien är en parlamentarisk enhetsrepublik med en indirekt vald president¹⁵². Parlamentet har två kamrar: det består av deputeradekammaren och senaten, som har samma befogenheter. Rätten att inleda lagstiftningsinitiativ tillfaller regeringen, parlamentsledamöterna, 50 000 medborgare, det nationella rådet för ekonomi och arbete¹⁵³ samt regionrådet. Flera regionala ombudspersoner är ansvariga för att skydda personers friheter och rättigheter¹⁵⁴. Ministerutskottet för mänskliga rättigheter (CiDU) samverkar med det civila samhället, den

¹⁴³ Övervakningsverktyget för mediepluralism 2021, s. 9–1011.

¹⁴⁴ Officiellt pressmeddelande från Italiens konstitutionsdomstol av den 22 juni 2021, vilket offentliggjordes på domstolens webbplats.

¹⁴⁵ Europarådets plattform för att främja skydd för journalistik och journalisters säkerhet, Italien. Italien har svarat på sex av dessa varningar.

¹⁴⁶ Europarådets plattform för att främja skydd för journalistik och journalisters säkerhet.

¹⁴⁷ Bidrag från Italiens nationella pressförbund till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen och uppgifter som togs emot i samband med landsbesöket i Italien.

¹⁴⁸ Bidrag från Ossigeno per l'informazione till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen.

¹⁴⁹ Övervakningsverktyget för mediepluralism 2021, s. 10–11, och bidrag från de berörda parter som anges i fotnoterna 145 och 146.

¹⁵⁰ Detta motsvarar en ökning på 87 % under 2019.

¹⁵¹ Inrikesministeriet – Avdelningen för allmän säkerhet, Kriminalpolisens centrala direktorat, Kränkande handlingar mot journalister, 2020.

¹⁵² Presidenten väljs av parlamentet, som träffas i en gemensam session, tillsammans med 58 regionala elektor.

¹⁵³ Nationella rådet för ekonomi och arbete har även tilldelats rätten att föreslå lagstiftning på det ekonomiska och sociala området.

¹⁵⁴ Mer information finns på webbplatsen för Toscanas ombudsman: <http://www.difensorecivicotoscana.it>.

akademiska världen och alla relevanta intressenter för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna.

Konsekvensbedömningar används regelbundet i förhand, men offentliga samråd och konsekvensbedömningar i efterhand är fortfarande begränsade¹⁵⁵. Enligt dekret nr 169/2017 från ministerrådets ordförande ska alla offentliga förvaltningar offentliggöra information om varje lagstiftningsinitiativ sex månader i förväg. Standardiserade förfaranden för analys av berörda parter har emellertid ännu inte införts¹⁵⁶. Den ökade användningen av digitala verktyg för offentliga samråd har förbättrat processens effektivitet. Framför allt har innovativa och interaktiva verktyg som ger användarna större möjligheter att vara delaktiga¹⁵⁷ utvecklats med hjälp av plattformar¹⁵⁸. I vissa fall har användarna även fått feedback från den offentliga förvaltningen¹⁵⁹. Samråden genomförs emellertid främst med användning av traditionella tekniker¹⁶⁰. Konsekvensbedömningar i förhand används regelbundet, och användningen av bedömningar i efterhand har påbörjats. Under 2020 har bedömningar i efterhand framför allt utförts när det gäller de rättsakter som har identifierats i tvåårsplanerna för 2019¹⁶¹.

Undantagsordningen i samband med covid-19-pandemin gäller fortfarande, och en ny parlamentarisk kommission kommer att inrättas för att stärka parlamentets roll under nödsituationer. I april 2021 utökade regeringen undantagsordningen fram till den 31 juli 2021, samtidigt som åtgärder vidtogs för att minska restriktionerna efter hand¹⁶². Åtgärder för att hantera situationen under pandemin antogs fortlöpande av regeringen genom lagdekret¹⁶³, vilka träder i kraft omedelbart och sedan omvandlas till lagar av parlamentet¹⁶⁴. Ministerrådets ordförande kan även införa nödatgärder direkt i form av ett dekret från Ministerrådets ordförande. I sådana fall måste regeringen presentera innehållet och de viktigaste målen för parlamentet före antagandet. Om denna presentation inte är möjlig av brådskande skäl lämnas ett uppföljningsmeddelande till kamrarna, vanligen var 15:e dag¹⁶⁵. På grund av covid-19-pandemin beslutade parlamentet under de första månaderna av

¹⁵⁵ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 16.

¹⁵⁶ Bidrag från avdelningen för offentlig förvaltning och avdelningen för institutionella reformer till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen.

¹⁵⁷ Användarna kan lämna synpunkter på utkast till dokument och visa andra deltagares bidrag.

¹⁵⁸ Jämfört med särskilda webbplatser kan digitala plattformar ge deltagarna bättre möjligheter att lämna förslag och idéer eller kommentera texter genom ett samtidigt och interaktivt deltagande.

¹⁵⁹ Till exempel har slutrapporter om samrådsprocessen offentliggjorts med avseende på de samråd som utförts på plattformen "Partecipa" i fem fall. Slutrapporterna innehåller information om initiativets resultat (t.ex. antalet svarande, innehållet i deras synpunkter och, i vissa fall, den offentliga förvaltningens feedback om godkännandet).

¹⁶⁰ Till exempel meddelanden och kommentarer via e-post eller med hjälp av mallar (omkring 60 %) eller nätbaserade frågeformulär (omkring 20 %). Det är mindre vanligt att använda innovativa tekniker som onlinebaserade forum (omkring 15 %) och onlinebaserade verktyg för textkommentarer (omkring 5 %). Se även plattformen Consultazione för offentliga samråd.

¹⁶¹ Fram till idag har fyra efterhandsutvärderingar tagits fram, varav en under 2020 och tre under det första kvartalet 2021.

¹⁶² Lagdekret nr 65 av den 18 maj 2021.

¹⁶³ Mellan den 25 februari 2020 och den 31 mars 2021 antogs 49 lagdekret.

¹⁶⁴ Mellan den 25 februari 2020 och den 31 mars 2021 antogs 69 lagar och 51 lagstiftningsdekret. Lagdekret är regeringsakter med samma värde som lagar vilka antas i nödsituationer, och som måste omvandlas till lag av parlamentet inom 60 dagar, annars förlorar de sin verkan.

¹⁶⁵ Hälso- och sjukvårdsministeriet meddelar parlamentet varje vecka om resultaten av övervakningen av epidemiologiska uppgifter. De dekret från ministerrådets ordförande som antas måste meddelas till kamrarna senast dagen efter deras offentliggörande i enlighet med artikel 2 i lagdekret nr 19 av år 2020.

undantagsordningen att endast granska brådskande rättsakter och eventuella frågor med anknytning till hälsokrisen. Det ordinarie arbetet återupptogs i maj 2020. För att säkerställa en central roll för parlamentet under covid-19-pandemin, och mer allmänt vid nödsituationer, föreslog senaten att en särskild tvåkammarkommission¹⁶⁶ skulle inrättas för samråd om regeringsakter med anknytning till nödsituationen under pandemin. Denna kommission, som ännu inte har inrättats, skulle ha en rådgivande funktion och utgöra en länk till de lokala enheterna¹⁶⁷. Vissa åtgärder som antagits genom dekret från ministerrådets ordförande har överklagats vid förvaltningsdomstolar, vilka har bedömt deras proportionalitet med avseende på eventuella begränsningar av de grundläggande rättigheterna¹⁶⁸. Bestämmelsen om det tillfälliga upphävandet av preskriptionstiden överklagades vid konstitutionsdomstolen¹⁶⁹, som inte kunde påvisa någon risk för missbruk av lagstiftningsbefogenheten¹⁷⁰.

Inga framsteg har gjorts när det gäller inrättandet av en oberoende människorättsinstitution¹⁷¹. Skapandet av en oberoende nationell människorättsinstitution (NHRI) debatteras fortfarande¹⁷². I oktober 2020 sammanfördes de två ursprungliga utkasten till förslag om skapande av en människorättsinstitution, som lades fram under 2018, till ett enda förslag av parlamentet. Den nya texten diskuteras för närvarande i deputeradekammarens kommission för främjande och skydd av de grundläggande rättigheterna¹⁷³. Syftet med förslaget är att inrätta en människorättsinstitution i linje med Parisprinciperna och FN:s rekommendationer.

Utmaningar kvarstår för det offentliga rummet, men vissa aspekter av lagstiftningen har förbättrats när det gäller civilsamhällets organisationer som arbetar med migranter. I oktober 2020 genomfördes vissa förbättringar av lagstiftningen om civilsamhällets organisationer som arbetar med migranter¹⁷⁴, i synnerhet bestämmelserna¹⁷⁵ om organisationer som utför sök- och räddningsinsatser till havs¹⁷⁶. Trots pandemin har

¹⁶⁶ Den parlamentariska kommissionen för den epidemiologiska nödsituationen i samband med covid-19-pandemin består av 10 ledamöter från senaten och 10 ledamöter från deputeradekammaren.

¹⁶⁷ Senato della Repubblica, XVIII Legislatura, *Il 'Governo in Parlamento' in tempo di pandemia, Una proposta della Commissione Affari costituzionali del Senato*, april 2021.

¹⁶⁸ Ett relevant antal gällde till exempel användningen av munskydd i skolor och vetenskapliga uppgifter angående tillräckliga syrenivåer (Högsta förvaltningsdomstolen, dekret nr 1804 av den 2 april 2021). Andra gällde distansundervisning (Högsta förvaltningsdomstolen, sez. III, dekret, 7.4.2021, nr 1832, Pres. Est. Frattini).

¹⁶⁹ Se även 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i Italien, s. 15.

¹⁷⁰ Konstitutionsdomstolen noterade i sin dom nr 278/2020 att den korta varaktigheten var förenlig med rättegångens rimliga tidsåtgång och att åtgärderna var motiverade för att skydda folkhälsan.

¹⁷¹ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 16.

¹⁷² Som exempel kan nämnas att Bocconi-universitetet anordnade ett webinarium om frågan den 25 januari 2021 tillsammans med Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter och Italiens ministerutskott för mänskliga rättigheter (CIDU).

¹⁷³ Deputeradekammaren, Förberedande arbete med ett utkast till förslag om inrättandet av en oberoende nationell människorättsinstitution, <https://www.camera.it/leg18/126?tab=4&leg=18&idDocumento=1323&sede=&tipo>.

¹⁷⁴ Efter Europarådets konferens för internationella icke-statliga organisationer, Medborgerligt deltagande i beslutsförandet, informationsresa till Italien, maj 2019.

¹⁷⁵ Lagdekret nr 130 av den 21 oktober 2020.

¹⁷⁶ Det är nu endast möjligt att förhindra landstigning i italienska hamnar om det finns starka säkerhetsskäl eller om lagstiftningen om människohandel överträds. Lagen medger inte heller förverkande av ett fartyg om ett officiellt förbud mot landstigning inte efterlevs. Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien.

samarbetet med civilsamhällets organisationer förstärkts¹⁷⁷. Problem kvarstår emellertid när det gäller komplexiteten i registreringsprocessen för icke-statliga organisationer och förseningar i genomförandet av lagen om harmonisering av reglerna för den ideella sektorn¹⁷⁸. Trots den senaste positiva utvecklingen med ogiltigförklaringen av ett mål mot en människorättsförsvarare¹⁷⁹ som var aktiv på migrations- och asylområdet finns det fortfarande problem inom detta område¹⁸⁰. Dessutom anses det offentliga rummet fortfarande vara begränsat¹⁸¹.

¹⁷⁷ Ministerutskottet för mänskliga rättigheter (CIDU) har samarbetat med civilsamhället för att utarbeta den första nationella planen med åtgärder för företag och mänskliga rättigheter och den tredje och fjärde nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet, enligt vilken en öppen arbetsgrupp för resolution 1325 har inrättats, uppgifter från Italien till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen. Forumet för öppen förvaltning återupptog arbetet i april 2021 för att främja dialog och ansvarstagande mellan regeringens medlemmar och medborgarna. Information som mottagits i samband med landsbesöket i Italien.

¹⁷⁸ 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Italien, s. 16.

¹⁷⁹ Målet ogiltigförklarades den 19 maj 2021 av den domare som ledde den preliminära utredningen.

¹⁸⁰ Se pelare III, s. 16, angående den varning som registrerades i april 2021 på Europarådets plattform för att främja skydd för journalistik och journalisters säkerhet i Italien, med anknytning till den brottsutredning som utfördes av åklagarmyndigheten i Trapani 2016, och som offentliggjordes 2021, under vilken journalister och civilsamhällets organisationer hade avlyssnats. Justitieministeriet inledde formella kontroller av åklagarmyndighetens verksamhet i april 2021.

¹⁸¹ Betygen ges av Civicus, Italien.

Bilaga I: Källförteckning i alfabetisk ordning*

* Förteckningen över bidrag som tagits emot i samband med samrådet inför 2021 års rapport om rättsstatsprincipen finns på <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.

Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni (AGCOM), Osservatorio sul Giornalismo III edizione - La professione alla prova dell'emergenza Covid-19 - documento di consultazione pubblica, (<https://www.agcom.it/documents/10179/20594109/Comunicazione+23-11-2020/b6623771-dbaa-4ccb-baab-9520f87afbc8?version=1.0>)

Avdelningen för rättsliga frågor och lagstiftningsfrågor och avdelningen för relationer med parlamentet (2021), Bidrag från avdelningen för rättsliga frågor och lagstiftningsfrågor och avdelningen för relationer med parlamentet till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen

Centrum för mediernas mångfald och mediefrihet (2021), Övervakningsverktyget för mediepluralism 2021 – Rapport om Italien (infoga länk när den finns tillgänglig).

Cepej (2020), Undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater

Civicus, Kartläggning av det offentliga rummet – Italien (<https://monitor.civicus.org/country/italy/>)

Det konsultativa rådet för domare i Europa (2020), Yttrande nr 23, *The role of associations of judges in supporting judicial independence*

Europarådet: Europarådets konferens för internationella icke-statliga organisationer (2019), Medborgerligt deltagande i beslutsförfarandet, informationsresa till Italien (<https://rm.coe.int/report-visit-of-the-conference-of-ingos-to-italy-2019/1680981493>)

Europarådet: Ministerkommittén (2010), Ministerkommitténs rekommendation CM/Rec(2010)12 till medlemsstaterna om domares oberoende, effektivitet och ansvar.

Europarådets plattform för att främja skydd för journalistik och journalisters säkerhet – Italien (<https://www.coe.int/en/web/media-freedom/italy>)

Europeiska kommissionen (2020), 2020 års rapport om rättsstatsprincipen – Situationen i fråga om rättstatssituationen i Europeiska unionen

Europeiska kommissionen (2020), Rekommendation till rådets rekommendation om Italiens nationella reformprogram 2020 med avgivande av rådets yttrande om Italiens stabilitetsprogram 2020 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1591720698631&uri=CELEX:52020DC0512>)

Europeiska kommissionen (2021), resultattavlan för rättsskipningen i EU.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (2021), Bidrag från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen

Europeiska unionens råd (2019), Rådets rekommendation av den 9 juli 2019 om Italiens nationella reformprogram 2019 med avgivande av rådets yttrande om Italiens stabilitetsprogram 2019 ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0905\(12\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0905(12)&from=EN))

G20 (2015), *Anti-Corruption Open Data Principles* (<http://www.g20.utoronto.ca/2015/G20-Anti-Corruption-Open-Data-Principles.pdf>)

Generaldirektoratet för kommunikation (2019), Flash Eurobarometer 482 om företagens inställning till korruption i EU.

Generaldirektoratet för kommunikation (2020), Special Eurobarometer 502 om korruption.

Greco (2019), Tredje utvärderingsomgången – Andra tillägget till den andra efterlevnadsrapporten om Italien avseende anklagelser om och öppenhet vid finansiering av politiska partier

Greco (2021), Fjärde utvärderingsomgången – Andra efterlevnadsrapporten om Italien om att förebygga korruption beträffande parlamentsledamöter, domare och åklagare.

Högsta förvaltningsdomstolen (2021), Bidrag från Högsta förvaltningsdomstolen till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen

Inrikesministeriet: Avdelningen för allmän säkerhet, Kriminalpolisens centrala direktorat (2020), Kränkande handlingar mot journalister (https://www.interno.gov.it/sites/default/files/2021-03/report_intimidazioni_giornalisti_febbraio_2021.pdf)

Italiens myndighet för korruptionsbekämpning (2020), Analys av artiklarna i lagdekretet av den 16 juli 2020 (<https://www.anticorruzione.it/portal/rest/jcr/repository/collaboration/DigitalAssets/anacdocs/Attivita/Pubblicazioni/RapportiStudi/ContrattiPubblici/Anac.DL76.2020.pdf>).

Italiens myndighet för korruptionsbekämpning (2020), Dataanalys och utformning av indikatorer för korruptionsrisk i den nationella databasen över offentliga kontrakt, arbetsdokument nr 5, (<http://www.anticorruzione.it/portal/rest/jcr/repository/collaboration/Digital%20Assets/anacdocs/Attivita/Pubblicazioni/Collana%20scientifica%20Autorita/Collana%20scientifica%20Anac%20-%20Matteo%20Tro%C3%83%C2%ACa%20WP%20n.5.pdf>)

Italiens myndighet för korruptionsbekämpning (2020), Förebyggande av korruption och öppenhet (http://www.anticorruzione.it/portal/public/classic/Comunicazione/News/_news?id=8e7b24b70a77804261ad277e20798ed6).

Italiens myndighet för korruptionsbekämpning, Databas över offentliga kontrakt (<https://dati.anticorruzione.it/superset/dashboard/appalti/>) (för dataanalys), (<https://dati.anticorruzione.it/opendata/>) (för plattformen med öppna data).

Italiens regering (2019–2021), Fjärde nationella handlingsplanen för öppen förvaltning (<https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/07/Italy-Action-Plan-2019-2021-English.pdf>)

Italiens regering (2021), Information från Italien inför 2021 års rapport om rättsstatsprincipen.

Italiens regering, Plattformen Consultazione för offentliga samråd, (<http://www.consultazione.gov.it/it/>).

Italiens regering, Plattformen Partecipa för offentliga samråd (<https://partecipa.gov.it/?locale=en>)

Italienska ministerrådets ordförandeskap – Avdelningen för information och offentliggörande, *Fondo per il pluralismo e l'innovazione dell'informazione* (<https://informazioneeditoria.gov.it/it/approfondimenti-e-normativa/fondo-per-il-pluralismo-e-l-innovazione-dellinformazione/>).

Justitieministeriet (2021), Bidrag från justitieministeriet till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen

La Repubblica (2020), *I Soldi di Change al Governatore: indagine sulla Fondazione di Toti* (https://genova.repubblica.it/cronaca/2020/01/22/news/i_soldi_di_change_al_governatore_indagine_sulla_fondazione_di_toti-246332702/)

OECD (2017), *Statement of the OECD Working Group on Bribery on Italy's implementation of the Anti-Bribery Convention* (<https://www.oecd.org/corruption/statement-of-the-oecd-working-group-on-bribery-on-italy-implementation-of-the-anti-bribery-convention.htm>)

Reportrar utan gränser (2021), *World Press Freedom Index*

Transparency International (2020), *Debugging Democracy, Open data for political integrity in Europe*

Transparency International (2020), *Soldi e politica: cosa ci dicono i dati*, (<https://www.transparency.it/informati/blog/soldi-e-politica-cosa-ci-dicono-i-dati>)

Transparency International (2021), Korruptionsindex 2020,
(<https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>)
Webbplats för ombudsmannen i Toscana (<http://www.difensorecivicotoscana.it>)

Bilaga II: Landsbesök i Italien

Kommissionens avdelningar höll virtuella möten i april 2021 med följande instanser:

- AGCOM (Medietillsynsmyndigheten)
- Myndigheten för korruptionsbekämpning (ANAC)
- Finanspolisens enhet för korruptionsbekämpning
- Antigone
- Artikel 21
- Europeiska journalistförbundet
- Domstolsrådet
- Högsta förvaltningsdomstolen
- Revisionsrätten och åklagarmyndigheten vid revisionsrätten
- Kassationsdomstolen
- Infonodes
- Libera
- Justitieministeriet
- Nationella direktoratet för bekämpande av maffia och terrorism (DNAA)
- Nationella föreningen för magistratsdomare (ANM)
- Nationella advokatsamfundet
- Nationella förbundet för italiensk press
- Ossigeno per l'informazione
- Parlamentet
- Ministerrådets ordförandeskap
- Åklagarmyndigheten vid kassationsdomstolen
- The Good Lobby
- Transparency International

* Kommissionen träffade även företrädare för följande organisationer vid ett antal horisontella möten:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- Civicus
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Europeiska kyrkokonferensen
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- Europeiska centrumet för press- och mediefrihet
- Europeiska medborgarforumet
- European Federation of Journalists
- European Partnership for Democracy
- Europeiska ungdomsforumet
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europa
- Internationella juristkommissionen
- Internationella federationen för mänskliga rättigheter
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- International Press Institute

- Nederländska Helsingforskommittén
- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reportrar utan gränser
- Transparency International EU